

Typy systemów wyborczych

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Schemat](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Jan Baszkiewicz, *Powszechna historia ustrojów państwowych*, Gdańsk 1998, s. 316–317.
- Źródło: KK, *Metoda D'Hondta*, 10.06.2012 r., dostępny w internecie: algliczbamandатов.blogspot.com [dostęp 8.04.2020 r.].
- Źródło: Kancelaria Senatu, *Koncepcje systemów wyborczych*, 2010 r., dostępny w internecie: senat.gov.pl [dostęp 8.04.2020 r.].

- Źródło: Ryszard Herbut, *Leksykon politologii*, red. Andrzej Antoszewski, Wrocław 2004, s. 441–444.
- Źródło: Jacek Haman, *Większościowy system wyborczy: oczekiwania, ograniczenia, rozwiązania alternatywne*, „Decyzje” 2005, nr 4, s. 9.
- Źródło: Marek Chmaj, Wiesław Skrzydło, *System wyborczy w Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2011, s. 75.

Źródło: domena publiczna.

Jedną z fundamentalnych zasad demokracji jest prawo do wyboru przedstawicieli. Systemy demokratyczne w państwach kształtowały się w różnych okresach rozwoju społecznego i gospodarczego. Oznaczało to, że z czasem przyznano prawa wyborcze coraz większym grupom społecznym, przyjmowano różne sposoby głosowania i przeliczania głosów na mandaty. Państwa, które swoje systemy demokratyczne zaczęły budować w XVII i XVIII wieku, wprowadziły prosty sposób wybierania przedstawicieli, nie biorąc pod uwagę poziomu reprezentatywności społeczeństwa w parlamencie. Dotyczy to państw anglosaskich o dość dużym poziomie naturalnego dotrzymywania zobowiązań. W XIX wieku zaczęły pojawiać się inne sposoby przeliczania głosów na mandaty. Zaczęto stosować formuły wyborcze, dzięki którym większa część obywateli mogła czuć się bezpośrednio reprezentowana w parlamencie. Pojawienie się zinstytucjonalizowanych partii politycznych, które reprezentowały poszczególne grupy społeczne, również wpłynęło na nowe sposoby powoływania parlamentu.

Twoje cele

- Scharakteryzujesz różne sposoby wybierania przedstawicieli w państwach demokratycznych.
- Obliczysz liczbę mandatów przypadających na komitet wyborczy różnymi formułami wyborczymi.

- Przeanalizujesz sposób przydzielania mandatów w różnych systemach wyborczych.
- Ocenisz wpływ systemu wyborczego na reprezentację polityczną obywateli przez deputowanych.

Cechy systemów wyborczych

We współczesnych demokracjach funkcjonują dwa typy systemów wyborczych: większościowe i proporcjonalne. Różnią się one jednym przymiotnikiem wyborczym:

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Przymiotniki wyborcze odzwierciedlają wyłącznie podstawowe prawa obywateli w tworzeniu organów przedstawicielskich. System wyborczy jest częścią systemu politycznego. Obejmuje sposób powoływania organów przedstawicielskich, zasady określające ich pozycję w państwie, wzajemne relacje między organami przedstawicielskimi na różnych szczeblach administracji oraz relacje między organami władzy a obywatelami. System wyborczy można przedstawić tak:

Oprac. na podst.: Arkadiusz Żukowski, *Systemy wyborcze*, Olsztyn 1999, s. 53.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Sformułuj własną definicję systemu wyborczego. Wskaż jego najważniejsze cechy, dające poczucie sprawczości wyborcom.

We współczesnych państwach demokratycznych na kształt systemu wyborczego wpływają różne czynniki. Ważnym elementem, który wpływa na prawne uwarunkowania wyborów, jest tradycja lub doświadczenia historyczne. Często, zwłaszcza obecnie, przy kształtowaniu systemów wyborczych bierze się pod uwagę etniczne zróżnicowanie (lub jego brak) społeczeństwa. W miarę wzrostu zainteresowania społeczeństw rywalizacją polityczną są one zapraszane do budowania systemów wyborczych z wykorzystaniem referendum. Obserwujemy również, że w państwach współczesnych coraz większy wpływ ma układ sił politycznych, **relewantność partii** uczestniczących w **alternacji (wymianie) władzy** oraz poziom **polaryzacji (podziału) systemu partyjnego**. Współczesne systemy wyborcze są bardzo różnorodne. Można je scharakteryzować na podstawie następujących zmiennych:

Oprac. na podst.: Arkadiusz Żukowski, *Systemy wyborcze*, Olsztyn 1999, s. 54–55.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Na podstawie tych zmiennych można określać typ systemu wyborczego, ale również przy odpowiednich [badaniach fokusowych](#), zwłaszcza poziomu życia i oczekiwań wyborców, manipulować oczekiwanymi wynikami wyborów.

Zastanów się, co byłoby twoim celem, gdybyśmy kształtowali system wyborczy w Polsce.

Systemy większościowe

W większościowych systemach wyborczych mandat lub mandaty otrzymuje wyłącznie zwycięski kandydat lub zwycięskie ugrupowanie. Kandydaci, aby wygrać, muszą zgromadzić ustaloną prawnie większość głosów w [okręgu wyborczym](#). Są sytuacje, kiedy o zdobyciu mandatu może zadecydować nawet jednoprocetowa różnica. W systemach tych dominuje zasada „zwycięzca bierze wszystko”. Pozostali kandydaci (partie polityczne), bez względu na uzyskaną liczbę głosów, nie partycypują w sprawowaniu władzy. W systemie większościowym okręgi wyborcze mogą być jednomandatowe lub wielomandatowe, przy czym rzadko z jednego okręgu można uzyskać więcej niż dwa – trzy mandaty. Rozdział mandatów odbywa się w ramach jednego okręgu – całego obszaru, na którym odbywają się wybory (tzw. system zintegrowany), np. wybory prezydenckie w Polsce. Obszar wyborczy może być również podzielony na jednomandatowe okręgi wyborcze – tak dzieje się podczas wyborów do Senatu RP. Zdarzają się również inne rozwiązania, np. przed wprowadzeniem JOW-ów w wyborach do senatu, na mocy Kodeksu wyborczego z 2011 roku, w Polsce senatorów wybierano w okręgach 2–3–4-mandatowych, stosując ordynację większościową. W przypadku zastosowania JOW-ów ugrupowania polityczne zgłaszają zazwyczaj jednego kandydata w okręgu wyborczym. Takie systemy głosowania są charakterystyczne przede wszystkim dla państw anglosaskich.

W systemie większości względnej mandat zdobywa kandydat z największym procentem oddanych głosów. Oznacza to, że do zwycięstwa wystarczy większość zwykła. W skrajnych przypadkach, aby kandydat danej partii uzyskał mandat, potrzebne jest 20–30% oddanych głosów. Jeśli partia ta ma podobne poparcie na poziomie całego kraju, we wszystkich okręgach jednomandatowych, może zdobyć większość parlamentarną, uzyskując realnie 20–30% głosów. Wszystko zależy od liczby startujących podmiotów. Porównajmy hipotetyczne wyniki w jednym okręgu wyborczym:

Wygrywa kandydat A z bezwzględną większością głosów i on uzyskuje mandat.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Wygrywa kandydat A z bezwzględną większością głosów i on uzyskuje mandat.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Wygrywa kandydat A, uzyskując zwykłą większość głosów, która w jednomandatowych okręgach wyborczych wystarcza do uzyskania mandatu.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

W praktyce wyborczej ostatni przykład należy do najczęściej występujących. W wyborach liczą się kandydaci reprezentujący dwa, rzadko trzy silne ugrupowania polityczne. Jednak zwolennicy JOW-ów wskazują na prostotę i przejrzystość głosowania. Poza tym system ten pozwala jednoznacznie wyrażać swoje preferencje polityczne, ponieważ realnie podmiotami rywalizującymi o władzę są dwie partie polityczne. Wyborca, który nie identyfikuje się z żadną z nich, może głosować „taktycznie”: skoro mój kandydat czy partia nie ma szans, głosuję na najbliższy moim poglądom program. Może również głosować „negatywnie”, przeciwko danemu kandydatowi. Oba rodzaje głosowania nazywane są głosowaniem strategicznym. Tego rodzaju strategię głosowania są charakterystyczne dla systemu większości względnej i czasami pojawiają się II turze w systemie większości absolutnej.

System większości bezwzględnej

W tym systemie, aby zdobyć mandat, potrzebne jest uzyskanie bezwzględnej liczby głosów (50% plus jeden głos). We współczesnych demokracjach w ten sposób wybierani są przede wszystkim przedstawiciele władzy wykonawczej na stanowiska jednoosobowe – wybory Prezydenta RP, wybory prezydentów, burmistrzów miast i wójtów w Polsce. Najczęściej stosowany system większości bezwzględnej to system „II tura wyborów”. Praktyka stosowania tego systemu wskazuje, że w większości przypadków II tura jest niezbędna dla wyłonienia kandydata, który uzyskał bezwzględną większość głosów. Do drugiej tury przechodzi zawsze dwóch kandydatów z największą liczbą głosów.

Przykład:

Brak rozstrzygającego wyniku.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Wybrany zostaje kandydat B.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

System ten wymusza na części wyborców konieczność zmiany preferencji wyborczych. Może dochodzić również do przenoszenia głosów kandydatów, którzy nie weszli do II tury, na jednego z tych, którzy tam się znaleźli. Problem w tym, że wyborca ostatecznie decyduje sam i na tej podstawie nie można budować trwałych koalicji politycznych.

Zastanów się, który z systemów większościowych bardziej odzwierciedla preferencje polityczne wyborców.

Systemy proporcjonalne

W tych systemach liczba zdobytych głosów musi mniej więcej odpowiadać liczbie uzyskanych mandatów. Wybory proporcjonalne odbywają się wyłącznie do ciał kolegialnych. Przedstawiciele wybierani są w wielomandatowych okręgach wyborczych. W wyborach tych obywatele głosują przede wszystkim na listy wyborcze tworzone przez partie i ugrupowania polityczne. Na listach wyborczych partie polityczne umieszczają swoich najbardziej rozpoznawalnych kandydatów. O zdobyciu mandatu przez kandydata najczęściej decyduje kolejność umieszczania nazwiska na liście. Najczęstszym wybieranym systemem jest system reprezentacji proporcjonalnej według list. Przyjrzymy się dwóm jego odmianom.

Kolejnym elementem różniącym systemy proporcjonalne są formuły przeliczenia głosów na mandaty. W potocznym rozumieniu partia powinna otrzymać taki sam procent mandatów, jaki procent głosów padł na nią w wyborach. W rzeczywistości jest to jednak niewykonalne, ponieważ zazwyczaj są to ilorazy i końcówki nie muszą być liczbami całkowitymi. Dlatego znamy takie [formuły wyborcze](#):

Proporcjonalne systemy wyborcze w większym stopniu reprezentują partie mniejsze, choć często w systemach tych wprowadza się klauzule zaporowe. Jest to określony procent głosów, który dana partia musi zdobyć, aby była brana pod uwagę przy podziale mandatów w wyborach do parlamentu. Klauzule zaporowe najczęściej odcinają partie, które nie uzyskały 5-procentowego poparcia. Mimo klauzul, proporcjonalne systemy wyborcze dają większą możliwość wejścia na scenę polityczną partiom średnim. Natomiast również w tych systemach występuje głos stracony, tzn. głos wyborcy oddany na partię, która nie weszła do parlamentu. Odsetek głosów straconych jest jednak mniejszy niż w przypadku systemu większościowego i zależy od wybranej formuły przeliczenia głosów.

Na podstawie przykładowych wyników wyborów sprawdź, która z formuł wyborczych jest najkorzystniejsza dla małych i średnich partii.

System mieszany

We współczesnych państwach demokratycznych możemy również spotkać rozwiązania mieszane. Mieszane systemy wyborcze łączą w sobie formułę proporcjonalną i większościową.

Oznacza to, że każdy wyborca w głosowaniu do jednej z izb parlamentu dysponuje dwoma głosami. Jednego deputowanego wybiera w ramach jednomandatowego okręgu wyborczego, czyli w systemie większościowym, drugiego z listy partyjnej, czyli proporcjonalnie. Listy partyjne są listami ogólnopaństwowymi lub obejmującymi kraje związkowe w państwach federalnych. W przypadku głosu w systemie proporcjonalnym wyborca nie wskazuje swojego kandydata na liście, a kandydaci wchodzi do parlamentu zgodnie ze swoim miejscem na liście i liczbą mandatów uzyskanych przez reprezentowaną przez nich partię polityczną.

Sprawdź, w których państwach występuje mieszany system wyborczy.

Słownik

alternacja władzy

wymiana władzy pomiędzy ugrupowaniami politycznymi w drodze demokratycznych wyborów

badania fokusowe

metoda badawcza wykorzystywana w badaniach jakościowych w psychologii, socjologii, badaniach społecznych i marketingowych; wywiad grupowy skupiony na określonej grupie odbiorców

formuła wyborcza

sposób przeliczania głosów na mandaty w systemie proporcjonalnym

okręg wyborczy

całe terytorium państwa bądź część terytorium, na które dzieli się państwo w czasie trwania wyborów parlamentarnych, prezydenckich, samorządowych

polaryzacja systemu partyjnego

rywalizacja polityczna pomiędzy przedstawicielami partii polegająca na silnym ideologicznym podziale i braku możliwości współpracy

relewantność partii politycznej

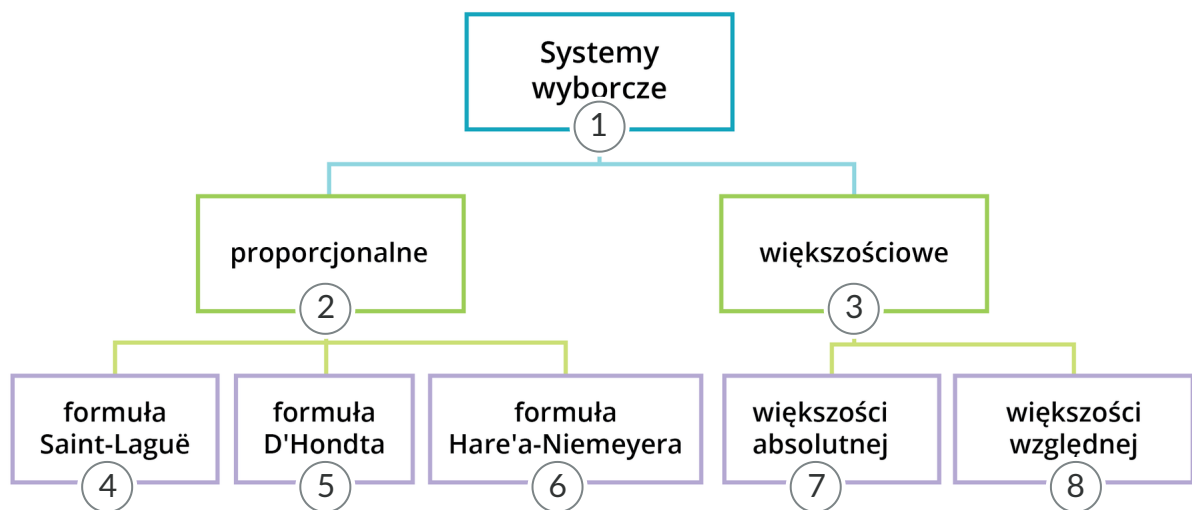
znaczenie danej partii dla systemu politycznego, wysokość jej poparcia wyborczego
i zdolność wchodzenia w koalicje

Schemat

Polecenie 1

Zapoznaj się ze schematem i wykonaj polecenia.

Systemy wyborcze

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 1

Przeanalizuj tabele z formułami wyborczymi w systemach proporcjonalnych i przydziel partiom odpowiednią liczbę mandatów (porównaj liczbę mandatów uzyskanych przez poszczególne partie po przeliczeniu głosów na mandaty formułami D'Hondta, Hare'a-Niemeyera i Sainte-Laguë).

Ćwiczenie 2

Oceń, która z formuł sprzyja małym partiom. Odpowiedź uzasadnij.

Ćwiczenie 3

Porównaj poziom reprezentatywności poglądów obywateli głosujących na partie polityczne w systemach proporcjonalnych i większościowych.

Ćwiczenie 4

Porównaj poziom reprezentatywności w systemach większości absolutnej i większości względnej.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj polecenie.

((Jan Baszkiewicz

Powszechna historia ustrojów państwowych

Reforma z 1896 roku w austriackiej części monarchii Habsburgów, przevorsowana przez premiera hr. Kazimierza Badeniego, wprowadzała w przypadku wyborów Izby Poselskiej – obok istniejących dotychczas czterech kurii cenzusowych i neostanowych – piątą kurię, do której zaliczono wszystkich pełnoletnich mężczyzn, którzy nie spełniali warunków przyporządkowania do wspomnianych wcześniej grup. Jeden mandat obsadzało od 110 do 30 tysięcy wyborców.

Źródło: Jan Baszkiewicz, *Powszechna historia ustrojów państwowych*, Gdańsk 1998, s. 316–317.

Wskaż, jakich zasad głosowania demokratycznego brakuje w tekście.

☐ powszechność

☐ równość

☐ tajne głosowanie

☐ bezpośredniość

Materiał źródłowy do ćwiczenia 2 i 3.

Źródło I

Tabele z wynikami wyborczymi w okręgu pięciomandatowym

Tabela 1

Wynik uzyskany (Po podziale przez 1)	Partia A	Partia B	Partia C
30000	20000	9000	
Po podziale przez 3	10000	6666,66	3000
Po podziale przez 5	6000	4000	1800
Uzyskane mandaty	2	2	1

Tabela 2

Wynik uzyskany (Po podziale przez 1)	Partia A	Partia B	Partia C
30000	20000	9000	
Po podziale przez 2	15000	10000	4500
Po podziale przez 3	10000	6666,66	3000
Uzyskane mandaty	3	2	0

Źródło II

O metodzie podziału mandatów

((KK

Metoda D'Hondta

Jest to metoda stosowana do podziału mandatów w systemach wyborczych m.in. w Polsce, Austrii, Holandii, Hiszpanii i Izraelu. Polega na znalezieniu największych, kolejno po sobie następujących ilorazów liczby uzyskanych głosów. Podziału dokonuje się, dzieląc liczbę głosów przypadających każdemu komitetowi przez kolejne liczby naturalne, a następnie z tak obliczonych ilorazów dla wszystkich komitetów wybieranych jest tyle największych, ile jest mandatów do obsadzenia.

Źródło: KK, *Metoda D'Hondta*, 10.06.2012 r., dostępny w internecie: algliczbamandatow.blogspot.com [dostęp 8.04.2020 r.].

Ćwiczenie 2

Rozstrzygnij, czy źródła prezentują większościowy system wyborczy. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do obu źródeł.

Rozstrzygnięcie: ▼

Uzasadnienie:

Ćwiczenie 3

Oceń, czy opisany system podziału mandatów jest korzystny dla partii mających większe poparcie społeczne, czy dla partii małych. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do danych z tabel.

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj polecenie.

((Kancelaria Senatu

Koncepcje systemów wyborczych

Podstawową zaletą tego systemu jest reprezentatywność. Nawet poglądy mniejszości, jeśli są reprezentowane przez stosowne ugrupowania polityczne, mają realną szansę na obecność w parlamencie. Ta cecha tego typu wyborów prowadzi jednak do rozdrobnienia ciał ustawodawczych. Kiedy do parlamentu dostaje się wiele różnych partii, konieczne jest zawiązywanie koalicji między nimi, co czasem bywa trudne lub wręcz niemożliwe.

Źródło: Kancelaria Senatu, *Koncepcje systemów wyborczych*, 2010 r., dostępny w internecie: senat.gov.pl [dostęp 8.04.2020 r.].

Rozstrzygnij, czy opisane w tekście skutki wyników wyborów są efektem obowiązywania większościowego systemu wyborczego. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie: ▼

Uzasadnienie:

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj polecenie.

((Ryszard Herbut

Leksykon politologii

O specyfice wyborów proporcjonalnych

W większości systemów proporcjonalnych określa się minimalny procent poparcia wyborców, którego osiągnięcie uprawnia komitet wyborczy do uczestniczenia w rozdziale mandatów.

Źródło: Ryszard Herbut, *Leksykon politologii*, red. Andrzej Antoszewski, Wrocław 2004, s. 441–444.

Podaj nazwę i cel wprowadzenia instytucji opisanej w tekście.

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj polecenie.

((Jacek Haman

Większościowy system wyborczy: oczekiwania, ograniczenia, rozwiązania alternatywne

Mimo to, argument o »personalnym«, a nie »partyjnym« charakterze wyborów większościowych, ma poważny brak: stoi w sprzeczności z argumentem o konsolidacji systemu partyjnego. Efektywny system dwupartyjny wymaga spójnych, zdyscyplinowanych partii (takich jak np. główne partie brytyjskie) – a gdy warunek ten jest spełniony, decydującą rolę przy podejmowaniu przez wyborców decyzji ma nie osobowość kandydata, ale jego afiliacja partyjna. Jedynie w tych okręgach, gdzie siły są najbardziej wyrównane, ocena osoby kandydata może zdecydować o zwycięstwie; z drugiej strony, partia może zapewnić wybór właściwie dowolnego kandydata, wystawiając go w okręgu, w którym dominują jej wierni wyborcy (w przypadku Partii Demokratycznej w USA tzw. *yellow dog Democrats*, czyli tacy, którzy zagłosowaliby na kandydata demokratów nawet wówczas, gdyby ci wystawili do wyborów żółtego psa).

Źródło: Jacek Haman, *Większościowy system wyborczy: oczekiwania, ograniczenia, rozwiązania alternatywne*, „Decyzje” 2005, nr 4, s. 9.

Wskaż, które stwierdzenia są prawdziwe, a które fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
Efektem funkcjonowania systemu większości względnej jest powstanie systemu dwupartyjnego, opartego na dwóch silnych partiach politycznych.	☐	☐
System większościowy sprzyja rozdrobnieniu parlamentu, ponieważ głosowanie personalne powoduje dużą reprezentację poglądów społecznych.	☐	☐

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
W systemie większościowym najważniejsza dla wyborcy jest osobowość kandydata.	☐	☐
W systemie większościowym partie polityczne decydują o wyborze kandydata. Nie musi on być związany z okręgiem wyborczym, z którego startuje.	☐	☐

Materiał źródłowy do ćwiczenia 7 i 8.

((Marek Chmaj, Wiesław Skrzydło

System wyborczy w Rzeczypospolitej Polskiej

W Wielkiej Brytanii w 1983 roku w wyborach do Izby Gmin Partia Pracy otrzymała 28% głosów, Partia Konserwatywna – 42%, a Sojusz Partii Liberalnej i Partii Socjaldemokratycznej – 25%. Rozkład mandatów był jednak diametralnie odmienny od wyników głosowania. Partia Pracy otrzymała 209 mandatów, Partia Konserwatywna – 397, zaś Sojusz Partii Liberalnej i Partii Socjaldemokratycznej – tylko 23 mandaty. Różnica wyniku wyborczego jest rażąco wielka. Partia Pracy uzyskała niewiele więcej głosów niż Sojusz, ale zdobyła blisko 10 razy więcej mandatów.

Źródło: Marek Chmaj, Wiesław Skrzydło, *System wyborczy w Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2011, s. 75.

Ćwiczenie 7

Wskaż, jaki system wyborczy został opisany w tekście.

☐ system proporcjonalny

☐ system większości absolutnej

☐ system głosowania alternatywnego

☐ system większości względnej

Ćwiczenie 8

Przedstaw po dwie zalety i wady systemu wyborczego występującego w wyborach opisanych w tekście.

Zalety:

Wady:

Dla nauczyciela

Autorka: Anna Wąsiel-Alberska

Przedmiot: wiedza o społeczeństwie

Temat: Typy systemów wyborczych

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres rozszerzony

VII. Rywalizacja o władzę.

Uczeń:

9) analizuje argumenty na rzecz większościowego, proporcjonalnego i mieszanego systemu wyborczego; przedstawia rozwiązania prawne w systemie proporcjonalnym sprzyjające personalizacji wyborów i stabilności rządu.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- definiuje pojęcie systemu wyborczego;
- analizuje różne modele współczesnych systemów wyborczych;
- przelicza głosy na mandaty według różnych formuł wyborczych.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- burza mózgów;
- dyskusja.

Formy zajęć:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg zajęć:

Przed lekcją:

Klasa poproszona jest o przypomnienie sobie przymiotników wyborczych i wyjaśnienie, jak powinny być rozumiane, oraz zapoznanie się ze schematem interaktywnym, aby w trakcie zajęć sprawniej przeliczać głosy na mandaty wg różnych formuł.

Faza wstępna

1. Podczas burzy mózgów uczniowie mają wspólnie skonstruować definicję systemu wyborczego.
2. Przedstawienie tematu i celów zajęć.

Faza realizacyjna

1. Klasa podzielona jest na pięć grup. Każda z nich dostaje fragment tekstu naukowego charakteryzujący inny model wyboru przedstawicieli. Uczniowie mają się zapoznać ze swoim modelem i sporządzić notatkę.
2. Następuje zamiana członków grup. W każdej z nowych grup powinna znaleźć się osoba z pierwszego wariantu. Uczniowie dzielą się swoimi definicjami różnych modeli systemów wyborczych.
3. Po raz drugi zmienia się skład grup. Uczniowie dostają wyniki wyborów w różnych państwach lub w tym samym okręgu wyborczym. Każda z grup ma za zadanie przyznanie mandatów inną metodą.
4. Porównywane są wyniki obliczeń.

Faza podsumowująca

1. Uczniowie w trakcie dyskusji oceniają różne sposoby wyboru przedstawicieli. Wybrana osoba podsumowuje dyskusję.
2. Zespół klasowy wykonuje ćwiczenia interaktywne wskazane przez nauczyciela. Wspólne omówienie odpowiedzi.

Praca domowa:

Napisz pracę, w której porównasz systemy wyborcze i wskażesz ten, który twoim zdaniem najlepiej odzwierciedla preferencje wyborców.

Materiały pomocnicze:

Andrzej Antoszewski, Ryszard Herbut, *Demokracje zachodnioeuropejskie*, Wrocław 2007.

Jan Baszkiewicz, *Powszechna historia ustrojów państwowych*, Gdańsk 1998.

Arkadiusz Żukowski, *Systemy wyborcze*, Olsztyn 1999.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Schemat interaktywny może zostać wykorzystane do drugiej części lekcji, w której uczniowie przydzielają mandaty.